

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ΟΣΔ) ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Το πλαίσιο της διαβούλευσης

Έννοια δημόσιας εκτέλεσης

Το κυριότερο μέσο εξασφάλισης αμοιβής για την καλλιτεχνική δημιουργία είναι μέσω της αναγνώρισης και άσκησης των πνευματικών δικαιωμάτων. Για πάρα πολλούς δημιουργούς η εκμετάλλευση των δικαιωμάτων τους τους εξασφαλίζει την επιβίωσή τους.

Η δημόσια εκτέλεση έργων (δηλαδή η χρήση τους σε καταστήματα και επιχειρήσεις στις οποίες έχει πρόσβαση το κοινό) αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις εξουσίες που αναγνωρίζει ο νόμος στους δικαιούχους. Βάσει του νόμου (άρθρο 3§2 Ν. 2121/1993) δημόσια θεωρείται κάθε χρήση ή εκτέλεση ή παρουσίαση του έργου, που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους.

Στο πλαίσιο αυτό δημόσιοι χώροι θεωρούνται ιδίως τα θέατρα, οι κινηματογράφοι, τα καφενεία ή καφετέριες, τα κέντρα διασκέδασης, τα εστιατόρια, παντός είδους εμπορικό κατάστημα ή επιχείρηση, οι δρόμοι, οι πλατείες, τα δωμάτια ξενοδοχείων, τα δημόσια μέσα μεταφοράς, κ.ο.κ.

Δικαιούχοι του δικαιώματος δημόσιας εκτέλεσης είναι οι δημιουργοί οπτικοακουστικών και μουσικών έργων και συγκεκριμένα δημιουργοί όπως σκηνοθέτες, σεναριογράφοι, δ/ντές φωτογραφίας, σκηνογράφοι, συνθέτες, στιχουργοί, συγγραφείς κ.α. Δικαιούχοι είναι επίσης και δημιουργοί άλλων κατηγοριών έργων που ενσωματώνονται στα οπτικοακουστικά έργα, όπως φωτογράφοι, εικαστικοί, θεατρικοί συγγραφείς, κ.α.

Οι παραπάνω δημιουργοί καθώς και οι παραγωγοί οπτικοακουστικών έργων έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη δημόσια εκτέλεση των έργων τους. Οι ερμηνευτές – εκτελεστές (ηθοποιοί, τραγουδιστές, μουσικοί κ.α.) και οι παραγωγοί φορέων ήχου δεν έχουν δικαίωμα απαγόρευσης, αλλά δικαιούνται να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή από την δημόσια εκτέλεση των έργων και φορέων που τα ενσωματώνουν.

Συνεπώς, προκειμένου ένας χρήστης να προβαίνει σε δημόσια εκτέλεση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει αφενός, να λαμβάνει την άδεια των δημιουργών και

παραγωγών φορέων ήχου και εικόνας, καταβάλλοντας το σχετικό αντίτιμο, και αφετέρου, να καταβάλει εύλογη αμοιβή στους ερμηνευτές-εκτελεστές και στους παραγωγούς φορέων ήχου.

Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης

Επειδή τόσο οι δικαιούχοι όσο και οι χρήστες είναι εκατομμύρια σε όλον τον κόσμο, η διαχείριση του δικαιώματος δημόσιας εκτέλεσης καθώς και του δικαιώματος καταβολής εύλογης αμοιβής ασκείται συλλογικά από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που εκπροσωπούν τους δικαιούχους.

Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- α) έχουν τη θέση διαχειριστή ξένης περιουσίας
- β) έχουν μονοπωλιακή θέση στην αγορά
- γ) διαχειρίζονται και εισπράττουν αμοιβές που στη συνέχεια πρέπει να επιμερισθούν σε περισσότερους (χιλιάδες) δικαιούχους

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αλλά και η σημασία της λειτουργίας των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης για την εξασφάλιση της χρηματοδότησης της καλλιτεχνικής δημιουργίας επιβάλλουν τη δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου το οποίο θα εξασφαλίζει:

- α) αποτελεσματική διαχείριση των δικαιωμάτων για λογαριασμό των δημιουργών με εύλογο – χαμηλό κόστος που να εξασφαλίζει μία δίκαιη κατανομή των αμοιβών χωρίς διακρίσεις
- β) εύλογους όρους συναλλαγής έναντι των χρηστών, ιδίως αναφορικά με την κατάρτιση των αμοιβολογιών και το ύψος των αμοιβών.
- γ) αποτελεσματική εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης η οποία πρέπει να συνδυάζεται και με μηχανισμούς δίκαιης επίλυσης των διαφορών

Ο ν. 2121/1993 ρυθμίζει στα άρθρα 54επ. τη λειτουργία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και τις σχέσεις τους με τους χρήστες.

Οι όροι για την παραχώρηση της άδειας, το ύψος της αμοιβής και η διαδικασία είσπραξης δεν ρυθμίζονται από το νόμο ρητά. Συνεπώς αποτελούν αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ οργανισμών συλλογικής διαχείρισης (ΟΣΔ) και χρηστών.

Σήμερα, 25 χρόνια από την έναρξη ισχύος του ν. 2121/1993, ο χώρος της συλλογικής διαχείρισης, και ιδίως οι σχέσεις μεταξύ των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών, παραμένουν προβληματικές. Από τη μια πλευρά οι οργανισμοί διαμαρτύρονται, διότι μέρος μόνον των χρηστών καταβάλλει τα απαιτούμενα

δικαιώματα και κατά κανόνα μόνον μετά από πολυέξοδες δικαστικές ενέργειες. Από την άλλη πλευρά οι χρήστες διαμαρτύρονται διότι α) υπάρχουν πολλοί οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης με επικαλυπτόμενες κατηγορίες δικαιούχων και β) διότι δεν υπάρχει διαδικασία προληπτικού ελέγχου των αμοιβολογίων για το εύλογο των αμοιβών, με αποτέλεσμα η διαδικασία αδειοδότησης να είναι πολύπλοκη, ασαφής και αβέβαιη και ορισμένοι οργανισμοί να απαιτούν κατά την κρίση τους αδικαιολόγητα υπέρογκες αμοιβές. Επιπλέον τόσο οι χρήστες -αλλά και μεμονωμένοι δικαιούχοι/μέλη οργανισμών συλλογικής διαχείρισης διαμαρτύρονται για την έλλειψη διαφάνειας στη λειτουργία των οργανισμών, την ελλιπή εποπτεία τους αλλά και την έλλειψη αντιπροσωπευτικότητας και συμμετοχής των δικαιούχων στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους.

Οι αρχές της επικείμενης νομοθετικής πρωτοβουλίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού πρόκειται να αναλάβει νομοθετική πρωτοβουλία για την επίλυση των παραπάνω ζητημάτων και για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και της σχέσης τους με τους χρήστες που θα διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

A) Οι ΟΣΔ οφείλουν να λειτουργούν με διαφάνεια- αποτελεσματικότητα – εύλογο κόστος διαχείρισης και με τη συμμετοχή των δικαιούχων στις αποφάσεις που αφορούν τον τρόπο διαχείρισης και διανομής των δικαιωμάτων.

B) Οι χρήστες πρέπει να γνωρίζουν εκ των προτέρων το σύνολο των αμοιβής που οφείλουν να καταβάλλουν στο σύνολο των δικαιούχων για τη χρήση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας

Γ) Τα αμοιβολόγια των ΟΣΔ θα πρέπει να καταρτίζονται μετά από συμφωνία με τις σχετικές αντιπροσωπευτικές ενώσεις χρηστών και σε περίπτωση αδυναμίας επιτεύξεως συμφωνίας θα πρέπει να προβλέπεται μηχανισμός επίλυσης διαφορών ο οποίος θα διασφαλίζει μία δίκαιη, αντικειμενική και ανεξάρτητη κρίση σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Δ) Η είσπραξη των αμοιβών θα πρέπει να γίνεται με ορθολογικό, απλό, πρακτικό και κατ' αποτέλεσμα οικονομικό τρόπο, ενδεχομένως από έναν φορέα των δικαιούχων ανά κατηγορία δικαιωμάτων ή/και με τη σύμπραξη των αντιπροσωπευτικών ενώσεων χρηστών .

E) Θα πρέπει να προβλέπονται αποτελεσματικές-αποτρεπτικές κυρώσεις ώστε το σύνολο των χρηστών να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του και οι ΟΣΔ να εισπράττουν το σύνολο των οφειλομένων αμοιβών τους.

Στ) Θα πρέπει να προβλέπονται αποτελεσματικά μέσα εποπτείας των ΟΣΔ από τον ΟΠΙ καθώς και κυρώσεις για τους ΟΣΔ που παραβιάζουν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους.

Καλούμε αφενός την κοινότητα των δημιουργών, καλλιτεχνών, πολιτιστικών βιομηχανιών και των φορέων που τους εκπροσωπούν ή διαχειρίζονται δικαιώματά τους και αφετέρου όλες τις ενώσεις χρηστών, τις επιχειρήσεις που κάνουν δημόσια χρήση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά και κάθε ενδιαφερόμενο, να υποβάλουν τις προτάσεις και τις παρατηρήσεις τους στα ερωτήματα που θέτουμε με την παρούσα δημόσια διαβούλευση.

Η διαβούλευση θα ολοκληρωθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2011.